

A Study on the Translation of Cultural Terms in Japanese Children's Literature, "Garasu no Usagi"

Yossawadee Yosyingsong

Japanese Language Students, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thepsatri Rajabhat University

First Author: cbclass01.yossa@gmail.com

Suwat Ruangsri

Lecturer of Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social
Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: beersuwat43@gmail.com

Chutima Tanutamatat

Lecturer of Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social
Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: Chutima.t2506@hotmail.com

Received: July 9, 2024 Revised: August 20, 2024 Accepted: October 11, 2024

Abstract

A study on the translation of cultural terms in Japanese children's literature, "Garasu no Usagi" aims to study the strategies used for translating the cultural terms of the Japanese children's literature "Garasu no Usagi" (Glass Rabbit) in two translated versions: the translations by Bussaba Banjongmanee and by Kamchai Laisamit.

The results found 194 cultural terms, classified into six categories: 53 personal names, 95 place names, 22 object names, 11 food names, 1 plant name, and 12 other related cultural terms. Transliteration was the most common method for translating personal and place names in both versions. Both versions employed transliteration and the addition of explanatory words or phrases for the object and food names. For the translating of plant names, Kamchai Laisamit used transliteration method, while Bussaba Banjongmanee employed transliteration and adding explanatory words or phrases. In both versions, the most common method for translating other related cultural terms was transliteration. In terms of the use of different idiomatic expressions between the two versions, it was found that in Bussaba Banjongmanee's version, the translation tended to use the domestication method. This means to emphasize on the cultural adaptation to make the translation easier for readers, as it

is children's literature that the target is a young audience. Meanwhile, in Kamchai Laisamit's version, a strong inclination towards fidelity to the original text and preserving the source culture are more prioritized. This version employed the foreignization method to maintain the cultural issues of the original text allowing readers to experience the original cultural essence.

Keywords: Translation of Cultural Terms, Japanese Children's Literature, Garasu no Usagi

การศึกษาการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง “กระต่ายแก้ว”

ยศวดี ยศยิ่งยงค์

นักศึกษาศาสาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

First Author: cbclass01.yossa@gmail.com

สุวัจน์ เรืองศรี

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: beersuwat43@gmail.com

ชุตินา รัตนธรรมทัศน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: Chutima.t2506@hotmail.com

ได้รับบทความ: 9 กรกฎาคม 2567 ปรับปรุงแก้ไข: 20 สิงหาคม 2567 ตอรับตีพิมพ์: 11 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง “กระต่ายแก้ว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทวิวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่องกระต่ายแก้ว 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแปลของบุษบา บรรจงมณี และฉบับแปลของกำชัย ลายสมิต โดยใช้กรอบแนวคิดการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของ สมเกียรติ เชวงกิจฉา (2015)

ผลการศึกษาพบคำศัพท์ทางวัฒนธรรมทั้งหมด 194 คำ จำแนกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ชื่อบุคคล 53 คำ ชื่อสถานที่ 95 คำ ชื่อสิ่งของ 22 คำ ชื่ออาหาร 11 คำ ชื่อพืช 1 คำ และคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 12 คำ โดยวิธีที่พบมากที่สุดในการแปลชื่อบุคคลของทั้งสองฉบับ ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ วิธีที่พบมากที่สุดในการแปลชื่อสถานที่ของทั้งสองฉบับ ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ วิธีที่พบมากที่สุดในการแปลชื่อสิ่งของทั้งสองฉบับ ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย วิธีที่พบมากที่สุดในการแปลชื่ออาหารทั้งสองฉบับ ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย วิธีที่พบในการแปลชื่อพืช ในฉบับของ กำชัย ลายสมิต ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ ส่วนในฉบับของ บุษบา บรรจงมณี ใช้วิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย และวิธีที่พบมากที่สุดในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของทั้งสองฉบับ ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ ในด้านการใช้สำนวนการแปลที่แตกต่างกันของทั้งสองฉบับนั้น ผู้วิจัยพบว่า ในฉบับของ บุษบา บรรจงมณี แปลโดยใช้แนวคิดการแปลแบบกลมกลืนเป็นหลัก (Domestication) เน้นวัฒนธรรมในภาษาปลายทางเป็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจงานแปลได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก ในขณะที่ฉบับของ กำชัย ลายสมิต แปลโดยใช้แนวคิดการแปลแบบแปลกต่างเป็นหลัก (Foreignization) เน้นรักษาต้นฉบับและรักษา

วัฒนธรรมต้นทางไว้มากที่สุด เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกแปลกต่าง ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสของวัฒนธรรมต้นทางไว้มากกว่า

คำสำคัญ: การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม, วรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น, กระต่ายแก้ว

บทนำ

ในการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยนั้น หนึ่งในปัญหาที่นักหัดแปลมือใหม่ พบคือ การแปลให้ภาษาดูเป็นธรรมชาติ นักแปลไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ทางด้านภาษานั้น ๆ เพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งในวรรณกรรมภาษาต่างประเทศนั้นมักจะพบกับคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ นักแปลผู้ซึ่งอยู่ในฐานะสื่อกลางระหว่างวัฒนธรรมหรือผู้สื่อสารข้ามวัฒนธรรมจะต้องมีความรู้และเข้าใจทั้งวัฒนธรรมต้นทางและวัฒนธรรมปลายทางเป็นอย่างดี รวมถึงจะต้องหากวิธีการแปลที่จะสามารถถ่ายทอดคำศัพท์ทางวัฒนธรรมเหล่านั้นให้ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจข้อมูลทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในเชิงของระบบภาษาและวัฒนธรรมซึ่งอาจต้องอาศัยประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย

หนึ่งในงานแปลที่ผู้แปลต้องระมัดระวังในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมมากที่สุด คือ การแปลวรรณกรรมเยาวชน เนื่องจากการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ไม่มีอยู่ในวัฒนธรรมปลายทางให้ผู้อ่านที่เป็นเด็ก ผู้แปลต้องเลือกกลวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการถ่ายทอด ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมจากวรรณกรรมเยาวชน โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมจากวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง “กระต่ายแก้ว” ของ บุษบา บรรจงมณี, และกำชัย ลายสมิต โดยผู้แปลทั้งสองท่านที่กล่าวมานั้น มากไปด้วยประสบการณ์การแปลมาหลายสิบปีและสร้างสรรค์ผลงานมามากมาย อีกทั้งไม่ได้มีความรู้ทางภาษาญี่ปุ่นเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทางด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยตรง

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนการแปล 2 ฉบับ ยังมีอยู่ไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นที่มีการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนการแปล 2 ฉบับ โดยงานวิจัยที่น่าสนใจ คือ จากงานวิจัยของ จิตติพร เขียวมณีวงศ์ (2553) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการแปลการเล่นคำในเรื่อง Alice Adventure in Wonderland สำนวนการแปลของ แก้วคำทิพย์ ไชย, และรัชยา เรื่องศรี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการแปลการเล่นคำของสำนวนแปลสองสำนวนฉบับเดียวกัน คือ เรื่อง Alice's Adventure in Wonderland โดยจะวิเคราะห์หัตถ์ฉบับด้วยกรอบทฤษฎีและแนวทางต่างๆ ในลักษณะทั่วไป และด้านการเล่นคำเป็นสำคัญ จากนั้นจึงนำสำนวนแปลสองสำนวนดังกล่าวมาวิเคราะห์การแปลการเล่นคำเพื่อเปรียบเทียบ ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวทางการวิเคราะห์เปรียบเทียบการแปลการเล่นคำในฉบับแปล 2 ฉบับของ จิตติพร เขียวมณีวงศ์ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมฉบับแปล 2 ฉบับ

นอกจากการศึกษาแนวทางการวิเคราะห์แล้ว สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ การทำความเข้าใจภูมิหลังและเนื้อเรื่องของวรรณกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงภูมิหลังและเรื่องย่อของวรรณกรรม เรื่องกระต่ายแก้ว โดยสังเขปดังนี้ วรรณกรรมเรื่อง กระต่ายแก้ว ผู้เขียนคือ ทาคากิ โทชิโกะ (Takagi Toshiko) พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1977 เป็นวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สองที่สร้างอารมณ์สะเทือนใจด้วยการนำเสนอถึงความโหดร้ายของสงครามและชะตากรรมของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อในสงคราม บทบาทของตัวละครที่ไร้เดียงสา กำพร้า และต้องใช้ชีวิตให้ดำรงอยู่รอดได้ในสภาพหลังสงครามอันแสนโหดร้ายในยุคสมัยนั้น โดยเรื่องราวกล่าวถึง ชีวิตรันทตที่เกิดขึ้นในวันหนึ่งของเด็กหญิงอายุ 12 ขวบ เมื่อเธอพบกระต่ายแก้วในซากปรักหักพังของบ้านเธอ อันเกิดจากฝูงเครื่องบินอเมริกาบินมา

ถล่มกรุงโตเกียว เธอสูญเสียแม่และน้องสาว 2 คน ซ้ำร้าย 10 วันก่อนที่สงครามจะสงบ กระสุนปืนกลจากเครื่องบินทิ้งระเบิดที่สาตลงมาจากฟ้าราวกับสายฝนได้พรากพ่อของเธอตายจากไปต่อหน้าต่อตาเด็กสาวไม่มีเวลาแม้แต่จะร้องไห้ ท่ามกลางความสับสนวุ่นวาย เธอต้องจัดการเผาศพพ่อตามยถากรรมโดยกระต่ายแก้ว เป็นบันทึกเรื่องราวจริงที่ทำให้คนญี่ปุ่นทั่วประเทศต้องรู้สึกสะเทือนใจ และทำให้ผู้เสียชีวิตในคราวสงครามได้กลับหวนคืนชีพอีกครั้งในหัวใจของผู้ที่มีมนุษยธรรม โดยหวังให้คนรุ่นใหม่รำลึกถึงผลกระทบของสงครามและไฝหาสันติภาพ วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “กระต่ายแก้ว” ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมส่งเสริมสวัสดิการและวัฒนธรรมเยาวชนของกระทรวงสาธารณสุขญี่ปุ่น และเป็นบทละครโทรทัศน์ 2 ครั้ง และยังถูกตีพิมพ์ในฉบับแปลภาษาไทยอีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่นเรื่อง “กระต่ายแก้ว” ซึ่งในฉบับภาษาไทยเป็นหนึ่งในผลงานที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผลงานแปลที่มีสำนวนเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยจะศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม 2 ฉบับ คือของ บุษบา บรรจงมณี, และกำชัย ลายสมิต โดยมีได้มุ่งศึกษาว่าผลงานฉบับใดมีการแปลที่ดีกว่ากัน และจะมุ่งศึกษาเพื่อหากกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจและความหลากหลาย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง “กระต่ายแก้ว”

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารึ้นนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของ สมเกียรติ เชวงกิจวานิช (2556) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง “กระต่ายแก้ว” โดยสมเกียรติได้แบ่งกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมไว้ 9 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ เป็นกลวิธีที่นิยมใช้ในการแปลคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะ โดยเฉพาะชื่อคนและสถานที่ เช่น ชื่อคน เช่น 浦島太郎 แปลว่า อูราซึมา ทาโร่ ชื่อสถานที่ เช่น 札幌 แปลว่า ซัปโปโร ชื่ออาหาร เช่น すし แปลว่า ซูชิ

2. กลวิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย ในบางกรณี ผู้แปลอาจเห็นว่าการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์เข้าใจยาก จึงเติมคำหรือวลีสั้นๆ หน้าหรือหลังคำที่แปลเพื่อเป็นการช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดีขึ้น โดยพบบ่อยในกรณีชื่อสถานที่ (ชื่อเมือง จังหวัด) อาหาร ขนม หรือวิธีการปรุงอาหารที่ชาวไทยไม่คุ้นเคย เช่น ชื่อสถานที่ แปลว่า เมืองอินาบะ ชื่ออาหารและขนม เช่น コンソメ แปลว่า ซุปก้อนคอนซอเม่

3. กลวิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่ม กลวิธีการแปลนี้คล้ายคลึงกับกลวิธีการแปลแบบที่ 2 แต่มีการอธิบายความหมายเพิ่มเติม โดยละเอียดมากขึ้น โดยอาจใช้เชิงอรรถหรือเขียนในเครื่องหมายวงเล็บด้านหลังคำที่แปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ เช่น 舞妓さん แปลว่า ไมโกะซึ่งเชิงอรรถอธิบายว่า เกอิชาฝึกหัด 大根餅 แปลว่า ไคคอนโมจิ (ขนมหัวใช้เท้า)

4. กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ กรณีที่คำในต้นฉบับภาษาญี่ปุ่น เป็นคำซึ่งมีที่มาจากภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และในภาษาไทยก็มีการใช้คำยืมคำเดียวกัน พบว่า ผู้แปลมีแนวโน้มจะแปลโดยใช้คำยืมนั้นๆ เช่น スーパー แปลว่า ซูเปอร์มาร์เก็ต

5. กลวิธีการแปลโดยใช้คำแปลสำเร็จรูป กลวิธีการแปลโดยใช้คำแปลสำเร็จรูป หมายถึง การแปลโดยใช้คำศัพท์ที่มีการบัญญัติไว้และใช้กันอย่างแพร่หลายและหมายรวมถึงคำแปลซึ่งแม้จะไม่มีการบัญญัติอย่างเป็นทางการ แต่เป็นคำแปลที่คนจำนวนมากนิยมใช้ โดยอาจเป็นคำแปลที่มีการใช้ในหนังสือตำราเรียน หรือพจนานุกรม ฯลฯ เช่น つまらないものですが แปลว่า ของเล็กๆ น้อยๆ

6. กลวิธีการแปลโดยแปลตามความหมายของคำ กลวิธีการแปลโดยแปลตามความหมายของคำ หมายถึง กลวิธีการแปลตามความหมายของรูปคำ โดยผู้แปลอาจมีการปรับสำนวนให้เหมาะสม เช่น 京都府 แปลว่า นครเกียวโต นอกจากนี้ยังมีการแปลโดยอธิบายความหมายของคำเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย เช่น 砂糖醤油 แปลว่า โซยุผสมน้ำตาล

7. กลวิธีการแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม กลวิธีการแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม หมายถึง การแปลความหมายของคำทั้งที่ปรากฏหรือไม่เป็นที่รู้จักในภาษาแปลด้วยการใช้สิ่งทดแทนที่ใช้กันอยู่ในวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาแปล ถึงแม้ความหมายจะไม่ตรงกับต้นฉบับอย่างสมบูรณ์ แต่สามารถใช้แทนเพื่อสื่อความหมายได้ดีในระดับหนึ่ง โดยช่วยให้บทแปลเข้าใจง่ายและเป็นธรรมชาติ เช่น マザコン แปลว่า ลูกแห่ง たこ焼き แปลว่า ขนมครกญี่ปุ่น

8. กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าหรือมีความหมายใกล้เคียง กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าหรือมีความหมายใกล้เคียง หมายถึง การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าหรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำนั้น โดยส่วนใหญ่จะใช้กลวิธีการแปลนี้ก็ต่อเมื่อคำศัพท์ทางวัฒนธรรมนั้นไม่ใช่รายละเอียดที่สำคัญของบทแปล เช่น 夏ばてを吹き飛ばしましょう。แปลว่า “เอาชนะความร้อนในฤดูร้อนนี้กันเถอะ” คำว่า 「夏ばて」 อาจต้อง แปลว่า “อาการต่างๆ ซึ่งเกิดเนื่องจากอากาศร้อน เช่น อ่อนเพลีย ไม่อยากอาหาร วิงเวียนศีรษะ ฯลฯ” แต่ผู้แปลน่าจะเห็นว่ารายละเอียดเหล่านั้นไม่มีความสำคัญนักเมื่อพิจารณาจากบริบท จึงเลือกใช้คำที่กว้างขึ้นแทนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย

9. กลวิธีการแปลโดยการละ กลวิธีการแปลโดยการละหรือ “ไม่แปล” สำนวนซึ่งปรากฏเฉพาะในวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา ต้นฉบับ ช่วยให้บทแปลมีความเป็นธรรมชาติและเข้าใจง่ายสำหรับผู้อ่าน จัดเป็นการแปลที่เน้นภาษาปลายทางมากกว่าภาษาต้นทางและมักพบได้เป็นครั้งคราว เช่น สำนวนซึ่งยากที่จะแปลให้เป็น สำนวนภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติ เช่น 「よろしく」 ใน ประโยค 「今度の飲み会は彼と一緒に行くわ。よろしくね」 ซึ่งผู้แปลแปลว่า “งานสังสรรค์ครั้งหน้าจะพาแฟนไปด้วยนะ”

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของสมเกียรติสามารถนำไปเป็นแนวทางการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมคำศัพท์ทางวัฒนธรรมทั้งหมด ตั้งแต่ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ อาหาร ขนม สิ่งของทางวัฒนธรรม สำนวน ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของ สมเกียรติ เชวงกิจภิช มาเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง กระต่ายแก้ว

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้จัดเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง กระต่ายแก้ว 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแปลของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยหาความถี่ของกลวิธีการการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมจากฉบับแปลทั้ง 2 ฉบับ เพื่อหาแนวทางในการการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่นิยมใช้

2. การกำหนดกรอบเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

เนื่องจากในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้กรอบแนวคิด 2 กรอบ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง กระต่ายแก้ว

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง กระต่ายแก้ว 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแปลของ บุชบา บรรจงมณี และกำชัย ลายสมิต โดยใช้กรอบแนวคิดการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม ของ สมเกียรติ เชวงกิจฉา (2556) โดยมี 9 หลักการ ดังนี้ 1. การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ 2. การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย 3. การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่ม 4. การแปลโดยใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ 5.การแปลโดยใช้คำแปลสำเร็จรูป 6. การแปลโดยแปลตามความหมายของคำ 7. การแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม 8. การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าหรือมีความหมายใกล้เคียง 9. การแปลโดยการละ

2.2 การวิเคราะห์แนวทางการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยการแบ่งหมวดหมู่ของคำและพิจารณาว่าคำในแต่ละประเภทผู้แปลเลือกแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมโดยใช้กลวิธีใดมากที่สุด และสรุปเป็นแนวทางการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม

3. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเลือกวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง กระต่ายแก้ว ฉบับแปล 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแปลของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต โดยจะมุ่งวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งหาแนวทางการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษากลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง กระต่ายแก้ว ฉบับแปล 2 ฉบับ จากนั้นกรอกข้อมูลลงตาราง ดังตัวอย่างตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ตัวอย่างตารางการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม ของวรรณกรรมเยาวชนญี่ปุ่น เรื่อง กระต่ายแก้ว 2 ฉบับ

ลำดับ	ต้นฉบับ	ฉบับแปลของ		ฉบับแปลของ	
		บุษบา บรรจงมณี	กลวิธีการแปล	กำชัย ลายสมิต	กลวิธีการแปล
1	ふれ太鼓 (だいこ)	กลอง	การแปลโดยใช้ คำที่กว้างกว่า	กลองฟูระไดโกะ	การแปลแบบ ทอดเสียงทับ ศัพท์และเติมคำ หรือวลีเพื่อ อธิบาย
2	醤油 (しょうゆ)	ซีอิ๊ว	การแปลโดยใช้ คำที่มี ความหมาย ใกล้เคียงกับ วัฒนธรรม ปลายทาง	โชยุ	การแปลแบบ ทอดเสียงทับ ศัพท์

สาเหตุที่ต้องผู้วิจัยต้องใช้ฉบับแปลภาษาไทย 2 ฉบับในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากเป็นการลดหรือจำกัดอัตวิสัย (Subjectivity) ของผู้วิจัยในการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม อีกทั้งการศึกษางานแปลของนักแปลมืออาชีพที่แปลเรื่องเดียวกัน แต่ใช้สำนวนการแปลที่แตกต่าง ทำให้ได้กลวิธีการแปลที่น่าสนใจ นักแปลมือใหม่สามารถนำไปปรับใช้กับงานแปลตนเองได้ตามความเหมาะสม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม 2 ฉบับ โดยแบ่งหมวดหมู่คำ ดังนี้ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อสิ่งของ ชื่ออาหาร ชื่อพืช และคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ

และผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความถี่ของกลวิธีการแปลที่พบโดยใช้ค่าความถี่ Frequency และค่าร้อยละ Percentage โดย
$$\frac{\text{กลวิธีการที่พบในการแปล} \times 100}{\text{จำนวนคำศัพท์ทางวัฒนธรรมแต่ละประเภทที่พบ}}$$

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง กระต่ายแก้ว 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับแปลของ บุษบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต โดยมีได้มุ่งศึกษาว่าผลงานฉบับใดมีการแปลที่ดีกว่ากัน แต่จะมุ่งศึกษาเพื่อหากกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย โดยคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยพบจะแบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อสิ่งของ ชื่ออาหาร ชื่อพืช และคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ โดยพบคำศัพท์ทั้งหมด 194 คำ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ประเภทคำศัพท์ทางวัฒนธรรม

ประเภท	ความถี่ที่พบ	ร้อยละ
ชื่อบุคคล	53 คำ	27.3
ชื่อสถานที่	95 คำ	48.9
ชื่อสิ่งของ	22 คำ	11.3
ชื่ออาหาร	11 คำ	5.6
ชื่อพืช	1 คำ	0.5
คำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ	12 คำ	6.1
รวมทั้งหมด	194 คำ	

จากการสำรวจต้นฉบับในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง กระต่ายแก้ว (ガラスのうさぎ) พบคำศัพท์ทางวัฒนธรรมทั้งหมดจำนวน 194 คำ โดยแบ่งจากประเภทที่มากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ 1.ชื่อสถานที่ 95 คำ ร้อยละ 48.9 ลำดับที่ 2 ได้แก่ ชื่อบุคคล 53 คำ ร้อยละ 27.3 ลำดับที่ 3 ชื่อสิ่งของ 22 คำ ร้อยละ 11.3 ลำดับที่ 4 คำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ 12 คำ ร้อยละ 6.1 ลำดับที่ 5 ชื่ออาหาร 11 คำ ร้อยละ 5.6 และลำดับสุดท้าย ชื่อพืช 1 คำ ร้อยละ 0.5 ผู้วิจัยจะขออธิบายวิธีการแปลคำศัพท์แต่ละประเภท ดังนี้

1. การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคล

จากการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคล ผู้วิจัยจะจำแนกประเภทออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ชื่อบุคคล ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกอาชีพและชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกเครือญาติ โดยพบชื่อบุคคล จำนวน 17 คำ ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ จำนวน 26 คำ ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกอาชีพ จำนวน 5 คำ และสุดท้าย ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกเครือญาติ จำนวน 5 คำ รวมทั้งหมด 53 คำ ดังนี้

1.1 การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคล

ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคล จากการวิเคราะห์ฉบับแปลทั้ง 2 ฉบับ พบคำแปลทั้งหมด 17 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล กลวิธีที่พบมากที่สุดในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคล ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์

ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคล โดยกรณีที่ดินฉบับปรากฏแค่ชื่อหรือนามสกุลเพียงอย่างเดียวจะใช้วิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบทั้งหมด 8 คำ ร้อยละ 47 เช่น แปล 恵子 ว่า “เคโกะ” แต่ในกรณีที่ในต้นฉบับปรากฏทั้งชื่อและนามสกุล และเป็นชื่อของบุคคลทั่วไป จะมีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยเรียง ชื่อ-สกุล พบทั้งหมด 6 คำ ร้อยละ 35.2 เช่น แปล 山田律子 ว่า “ริจิโกะ ยะมะดะ” และในกรณีที่ในต้นฉบับปรากฏทั้งชื่อและนามสกุล แต่เป็นชื่อของบุคคลที่มีชื่อเสียงจะมีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ โดยเรียง สกุล-ชื่อ พบทั้งหมด 3 คำ แปล 夏目漱石 ว่า “นัทซึเมะ โซเซะคิ” ร้อยละ 17.6

ฉบับของกำชัย ลายสมิต ใช้วิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ทั้งหมด 17 คำ ร้อยละ 100 โดยไม่มีการสลับตำแหน่ง ชื่อ-สกุล ให้เหมือนวัฒนธรรมปลายทาง เช่น แปล 志賀直哉 ว่า “ชิเงะ นาโอยะ”

1.2 การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ

ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ จากการวิเคราะห์ฉบับแปลทั้งสองฉบับ พบคำแปลทั้งหมด 26 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยละคำเรียกต่อท้ายชื่อ พบทั้งหมด 13 คำ ร้อยละ 50 เช่น แปล 森田<人> ว่า “โมริตะ” อันดับที่สอง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยเปลี่ยนคำเรียกต่อท้ายชื่อ พบทั้งหมด 6 คำ ร้อยละ 23 เช่น แปล きみ子<さん> ว่า “ฟิคิมิโกะ” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ พบทั้งหมด 4 คำ ร้อยละ 15.3 เช่น แปล 渡辺<さん> ว่า “คุณวะตะนะเบะ” และอันดับสุดท้ายได้แก่ การแปลโดยใช้คำเรียกชื่ออื่นที่ปรากฏในต้นฉบับพบทั้งหมด 3 คำ ร้อยละ 11.5 เช่น แปล 光<ちゃん> ว่า “มิตซึชิโกะ”

โดยในฉบับของกำชัย ลายสมิตนั้น พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบทั้งหมด 9 คำ ร้อยละ 34.6 เช่น แปล 佐々木<人> ว่า “ซาซากิคุง” อันดับที่สอง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยละคำเรียกต่อท้ายชื่อ พบทั้งหมด 7 คำ ร้อยละ 26.9 เช่น แปล 田中<さん> ว่า “ทานากะ” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ พบทั้งหมด 6 คำ ร้อยละ 23 เช่น แปล きみ子<さん> ว่า “คุณคิมิโกะ” และอันดับสุดท้าย ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยเปลี่ยนคำเรียกต่อท้ายชื่อ พบทั้งหมด 4 คำ ร้อยละ 15.3 เช่น แปล 和之<さん> ว่า “ฟิคาซึกิ”

1.3 การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกอาชีพ

ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกอาชีพ จากการวิเคราะห์ฉบับแปลทั้งสองฉบับ พบคำแปลทั้งหมด 5 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของ บุษบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกอาชีพ โดยใช้การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ ทั้งหมด 5 คำ ร้อยละ 100 เช่น แปล 石井<先生> ว่า คุณครูอิชิเงตะ (ฉบับของบุษบา) อาจารย์อิชิเคตะ (ฉบับของกำชัย)

1.4 การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกเครือญาติ

ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกเครือญาติ จากการวิเคราะห์ฉบับแปลทั้งสองฉบับ พบคำแปลทั้งหมด 5 คำ ร้อยละ 100 จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของ บุษบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกเครือญาติ โดยใช้การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ เช่น แปล 菊代<お婆さん> ว่า “คุณอาคิคุโยะ” (ฉบับของบุษบา) “คุณอาหญิงคิคุโยะ” (ฉบับของกำชัย)

2. การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่

จากการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ ผู้วิจัยจะจำแนกประเภทของชื่อสถานที่ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล) และชื่อสถานที่ที่เป็นชื่อเฉพาะอื่นๆ โดยพบชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล) ทั้งหมดจำนวน 50 คำ และชื่อสถานที่ที่เป็นชื่อเฉพาะอื่นๆ ทั้งหมด 45 คำ รวมทั้งหมด 95 คำ ดังนี้

2.1 การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล)

ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล) จากการวิเคราะห์หัตถ์ฉบับแปลทั้งสองฉบับ พบคำแปลทั้งหมด 50 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล) โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ แปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ โดยพบทั้งหมด 22 คำ ร้อยละ 44 เช่น แปล 市川 ว่า “อิชิกาวะ” อันดับที่สอง ได้แก่ การแปลแบบทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ พบทั้งหมด 21 คำ เช่น ร้อยละ 42 แปล 中井村 ว่า “หมู่บ้านนะเคอิ” และการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยละส่วนอธิบายในวงเล็บ ในต้นฉบับ 2 คำ ร้อยละ 4 เช่น แปล 宝塚 (兵庫県南東部の市) ว่า “ทะคะระจิกะ” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมวลีหรือคำเพื่ออธิบาย 2 คำ ร้อยละ 4 เช่น แปล 東京 ว่า “กรุงโตเกียว” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยละบางส่วน พบทั้งหมด 2 คำ ร้อยละ 4 เช่น แปล 香取郡 ว่า “คะโทริ” และสุดท้ายการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่ม พบทั้งหมด 1 คำ ร้อยละ 2 ได้แก่ แปล 深川扇橋 (ふかがわおぎばし) ว่า “โองิเบชิ ฟุคะงะวะ (ปัจจุบันคือ เขตเฮโต)”

โดยในฉบับของ กำชัย ลายสมิต พบวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล) โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบทับศัพท์ โดยพบทั้งหมด 25 คำ ร้อยละ 50 เช่น แปล 市川 ว่า “อิชิกาวะ” อันดับที่สอง ได้แก่ การแปลแบบทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ พบทั้งหมด 22 คำ ร้อยละ 44 เช่น แปล 名取郡 ว่า “อำเภอ นะโทริ” และการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมวลีหรือคำเพื่ออธิบาย 2 คำ ร้อยละ 4 เช่น แปล 東京 ว่า “กรุงโตเกียว และสุดท้าย การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ โดยละบางส่วน พบทั้งหมด 1 คำ ร้อยละ 2 ได้แก่ แปล 三重県の香良洲 (みえけんのからす) ว่า “มิเอะ”

2.2 การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เป็นชื่อเฉพาะอื่นๆ

ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เป็นชื่อเฉพาะอื่นๆ จากการวิเคราะห์หัตถ์ฉบับแปลทั้งสองฉบับ พบคำแปลทั้งหมด 45 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของ บุษบา บรรจงมณี พบวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสถานที่ที่เป็นชื่อเฉพาะอื่นๆ โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ พบจำนวน 25 คำ ร้อยละ 55.5 เช่น แปล 太鼓橋 ว่า “สะพานไทโคะ” และรองลงมา ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลโดยใช้ความหมายที่กว้างกว่า พบ 4 คำ ร้อยละ 8.8 เช่น แปล 緑国民学校 (みどりこくみんがっこう) ว่า “โรงเรียนมิโดริ” การแปลโดยยืมคำจากภาษาต่างประเทศและแปลตามความหมายของคำ พบ 3 คำ ร้อยละ 6.6 เช่น แปล テニアン島 ว่า “เกาะติเนียน” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบ 3 คำ ร้อยละ 6.6 เช่น แปล 新小岩 (しんこいわ) ว่า “ชินโคะอิวะ” การแปลโดยการละ พบ 2 คำ ร้อยละ 4.4 เช่น ละไม่แปล 寿座 (ことぎざ) วิธีอื่นๆ ที่พบในการแปล ได้แก่ การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าหรือมีความหมายใกล้เคียง 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมวลีคำเพื่ออธิบาย 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมวลีหรือคำเพื่ออธิบาย โดยละส่วนอธิบายในวงเล็บ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลตามความหมายของคำ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ โดยละส่วนอธิบายในวงเล็บ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และ

อธิบายเพิ่มโดยแปลตามความหมายของคำ 1 คำ ร้อยละ 2.2 และสุดท้าย การแปลโดยใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ 1 คำ ร้อยละ 2.2

ในฉบับของกำชัย ลายสมิต พบวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อเฉพาะอื่นๆ โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ พบทั้งหมด 27 คำ ร้อยละ 64.4 เช่น แปล ^{かめいどてんじん} 亀戸天神 ว่า “ศาลเจ้าคะเมอิโดเท็นจิน” การแปลโดยยืมคำจากภาษาต่างประเทศและแปลตามความหมายของคำ พบ 6 คำ ร้อยละ 13.33 เช่น ^{レイテ島} レイテ島 ว่า “เกาะเลเต” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบทั้งหมด 5 คำ ร้อยละ 11.1 เช่น แปล ^{らいらいきょう} 磊々峽 ว่า “ไรไรเคียว” และพบวิธีการแปลอื่นๆ เช่น การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่มโดยแปลตามความหมายของคำ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลโดยใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลโดยใช้ความหมายที่กว้างกว่า 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลโดยการละ 1 คำ ร้อยละ 2.2 และสุดท้าย การแปลโดยการละ 1 คำ ร้อยละ 2.2

3. การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสิ่งของ

จากการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสิ่งของ ผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสิ่งของทั้งหมด 22 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อสิ่งของ โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย พบการใช้วิธีนี้ในการแปลทั้งหมด 7 คำ ร้อยละ 31.8 เช่น แปล ^{たび} 足袋 ว่า “ถุงเท้าตะบิ” รองลงมา ได้แก่ การแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม 4 คำ ร้อยละ 18.1 เช่น แปล ^{げた} 下駄 ว่า “เกี้ยะ” การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่า 3 คำ ร้อยละ 13.6 เช่น แปล ^{モノ} 着物 ว่า “เสื้อผ้า” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ 2 คำ ร้อยละ 9 เช่น ^{もん} もん ว่า “มมเปะ การแปลโดยเพิ่มในวงเล็บหรือเชิงอรรถ 2 คำ ร้อยละ 9 เช่น แปล ^{おび} 帯 ว่า “ผ้าโอบิ (เชิงอรรถ-ผ้าคาดกิโมโน ใช้เป็นเข็มขัดรัดเอว)” และวิธีอื่นๆ ที่พบในการแปล ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าหรือมีความหมายใกล้เคียง 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ 1 คำ ร้อยละ 2.2 การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำโดยใช้ความหมายใกล้เคียง 1 คำ ร้อยละ 2.2 และสุดท้ายการแปลโดยการละ 1 คำ ร้อยละ 2.2

โดยในฉบับของกำชัย ลายสมิต พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทสิ่งของ โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลโดยเพิ่มในวงเล็บหรือเชิงอรรถ พบทั้งหมด 6 คำ ร้อยละ 27.2 เช่น แปล ^{おび} 帯 ว่า “โอบิ (ผ้ารัดเอว)” รองลงมา ได้แก่ การแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม พบทั้งหมด 3 คำ ร้อยละ 13.6 เช่น แปล ^{げた} 下駄 ว่า “เกี้ยะ” เช่น การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ 4 คำ ร้อยละ 18.1 เช่น แปล ^{みそ} 味噌かめ ว่า “ไหมมิโซะ” การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่า 2 คำ ร้อยละ 9 เช่น แปล ^{たび} 足袋 ว่า “ถุงเท้า” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ 2 คำ ร้อยละ 9 เช่น แปล ^{じつ} 実印 ว่า “ญิจิอิง” และวิธีอื่นๆ ที่พบในการแปล ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบายโดยเพิ่มคำ 1 คำ การแปลโดยใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศโดยถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่ม 1 คำ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และแปลความหมายของคำโดยอธิบายเพิ่ม 1 คำ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่ม 1 คำ และสุดท้าย การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีโดยอธิบายเพิ่ม 1 คำ

4. การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภท ชื่ออาหาร

จากการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่ออาหาร ผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชื่ออาหารทั้งหมด 11 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่ออาหาร โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย พบทั้งหมด 6 คำ ร้อยละ 54.5 เช่น แปล 雑煮^{ぞうに} ว่า “ซูโชนิ” การแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม พบ 3 คำ ร้อยละ 27.2 เช่น แปล 醤油^{しょうゆ} ว่า “ซีอิ้ว” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ 2 คำ ร้อยละ 18.1 เช่น แปล 味噌^{みそ} ว่า “มิโซะ”

โดยในฉบับของกำชัย ลายสมิต พบวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่ออาหาร โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลี โดยอธิบายเพิ่ม พบทั้งหมด 7 คำ ร้อยละ 63.6 เช่น แปล 雑煮^{ぞうに} ว่า “น้ำแกงจืดโซนิ” และวิธีการแปลที่พบรองลงมา ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบ 4 คำ ร้อยละ 36.3 เช่น แปล おもち^{おもち} ว่า “โมจิ”

5. การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อพืช

จากการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมประเภทชื่อพืช ผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อพืชทั้งหมด 1 คำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบวิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย ได้แก่ แปล あけび^{あけび} ว่า “ลูกอะเคบิ” โดยในฉบับของ กำชัย ลายสมิต พบวิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ ได้แก่ あけび^{あけび} ว่า “อะเคบิ”

6. การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์การแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบคำศัพท์ทั้งหมด 12 คำจากการวิเคราะห์ข้อมูล ในฉบับของบุษบา บรรจงมณี พบวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีที่พบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลโดยเพิ่มในวงเล็บหรือเชิงอรรถ พบทั้งหมด 4 คำ ร้อยละ 33.3 เช่น แปล 玄関^{げんかん} ว่า “เกนคัง เชิงอรรถ-ด้านในบ้านตรงบริเวณประตูทางเข้าบ้านแบบญี่ปุ่น” และรองลงมาอันดับสอง ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบ 3 คำ ร้อยละ 25 เช่น แปล 剣道^{けんどう} ว่า “เคนโด” การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย พบ 3 คำ ร้อยละ 25 เช่น แปล お盆^{おぼん} ว่า “เทศกาลโอบัง” และวิธีอื่นๆ ที่พบในการแปล ได้แก่ การแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม พบ 1 คำ ร้อยละ 8.3 การแปลแบบอธิบาย พบ 1 คำ ร้อยละ 8.3

โดยในฉบับของกำชัย ลายสมิต พบวิธีที่ใ้มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การแปลโดยเพิ่มในวงเล็บหรือเชิงอรรถ พบทั้งหมด 4 คำ ร้อยละ 33.3 เช่น และรองลงมา ได้แก่ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ พบทั้งหมด 3 คำ ร้อยละ 25 เช่น แปล 相撲^{すもう} ว่า “ซูโม่” การแปลโดยใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม พบ 2 คำ ร้อยละ 16.6 เช่น แปล 住職^{じゅうしょく} ว่า “เจ้าอาวาส” และวิธีอื่นๆ ที่พบในการแปล ได้แก่ การแปลโดยการละ 1 คำ ร้อยละ 8.3 การแปลตามความหมายของคำ 1 คำ ร้อยละ 8.3 การแปลแบบอธิบาย พบ 1 คำ ร้อยละ 8.3

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการแปลของบุชบา บรรจงมณีและกำชัย ลายสมิต ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้สำนวนการแปลที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยสันนิษฐานว่า วัตถุประสงค์ของงานแปล (Skopos)¹ ทั้ง 2 ฉบับแตกต่างกันในฉบับของบุชบา บรรจงมณี แปลโดยใช้แนวคิดการแปลแบบกลมกลืนเป็นหลัก (Domestication) เน้นวัฒนธรรมในภาษาปลายทางเป็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจงานแปลได้ง่ายขึ้น วิธีการนี้จะปรับงานแปลให้เข้ากับวัฒนธรรมของภาษาปลายทางเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจงานแปลขึ้นนั้นๆ ง่ายขึ้น (สมเกียรติ เสงกกิจฉนิช, 2561) เนื่องจากวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก ในส่วนฉบับของกำชัย ลายสมิต จากการวิเคราะห์บทแปล พบว่า แปลโดยใช้แนวคิดการแปลแบบแปลกต่างเป็นหลัก (Foreignization) เน้นรักษาต้นฉบับและรักษาวัฒนธรรมต้นทางไว้มากที่สุด เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกแปลกต่างหรือ (Foreignization) เป็นการแปลที่ใช้แนวคิดภาษาต้นฉบับเป็นหลัก ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสของวัฒนธรรมต้นทางไว้มากกว่า โดยสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ชื่อบุคคล ในการแปลชื่อบุคคลของบุชบา บรรจงมณีและกำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการใช้วิธีที่เหมือนกันคือ **การใช้การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์เป็นหลัก** ยกตัวอย่างเช่น 敏子 → โทชิโกะ แต่ในกรณีของบุชบา บรรจงมณี ที่ต้นฉบับปรากฏทั้งชื่อและนามสกุลแต่เป็นชื่อของบุคคลที่มีชื่อเสียงจะมีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ โดยเรียง สกุล-ชื่อ ตามแบบภาษาต้นทาง เนื่องด้วยบุคคลดังกล่าวเป็นที่รู้จักอยู่แล้ว ดังนั้นจึงยังคงรักษาคำแปลของต้นฉบับเอาไว้ เช่น 森鷗外 → โมริโองไ (บุคคลที่มีชื่อเสียง)

ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อ ในการแปลชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อของบุชบา บรรจงมณีและกำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการใช้วิธีที่เหมือนกันคือ **การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์** ชื่อบุคคลเป็นหลัก โดยอาจมีการละคำเรียกต่อท้ายชื่อหรือเปลี่ยนคำเรียกท้ายชื่อด้านหลังเพื่อให้เป็นไปตามบริบทและความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของตัวละครในเรื่อง เช่น きみ子さん → ฟุคิมิโกะ เพื่อบ่งบอกว่าอีกฝ่ายเป็นรุ่นพี่และมีอายุมากกว่าแทนที่จะแปลตามความหมายว่า ‘คุณ’ เนื่องจากอาจทำให้ความสัมพันธ์ของตัวละครดูห่างเหิน นอกจากนี้ยังพบการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเดียวกับที่ปรากฏในต้นฉบับ เนื่องจากฉบับแปลของ บุชบา บรรจงมณี ต้องการรักษาความเป็นไปในทิศทางเดียวกันของเนื้อหาเพื่อป้องกันไม่ให้อ่านสับสน และเพื่อสื่อว่าตัวละครดังกล่าวเป็นบุคคลเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น 信ちゃん (โนบุจัง) → โนบุโกะ 光ちゃん (มิจจัง) → มิตซึโกะ

ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกอาชีพ ในการแปลชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการใช้วิธีที่เหมือนกันคือ **การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ และแปลตามความหมายของคำ** อย่างไรก็ตามในฉบับแปลของ กำชัย ลายสมิต พบคำแปล 先生 เป็นภาษาไทย 2 คำ ได้แก่ คุณครูและอาจารย์ ซึ่งคาดว่าปรับให้เข้ากับบริบทตามเนื้อเรื่อง ในช่วงเวลาที่แปลว่าคุณครู โทชิโกะเป็นเพียงเด็กมัธยมต้น และช่วงเวลาที่แปลว่าอาจารย์ โทชิโกะอายุมากขึ้นและได้เลื่อนระดับชั้นการศึกษา

¹ Skopos เป็นแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ชาวเยอรมัน ฮันส์เจ แพร่เมียร์ (Hans J. Vermeer) เป็นทฤษฎีการแปลที่คำนึงถึงการยึดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการแปลเป็นหลัก (จินดาพร พินทพรทรัพย์, 2561, หน้า 1474)

ชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกเครือญาติ ในการแปลชื่อบุคคลตามด้วยคำเรียกต่อท้ายชื่อของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการใช้วิธีที่เหมือนกันคือการแปลแบบถอดเสียง **ทับศัพท์และแปลตามความหมายของคำ** โดยในกรณีของกำชัย ลายสมิต มีการเพิ่มคำเพื่อเพิ่มความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น 春子お婆さん → คุณอาหญิงฮารุโกะ โดยในภาษาไทย คำว่า อา หมายถึง น้องของพ่อซึ่งเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ แต่ในต้นฉบับใช้คำว่า お婆さん หมายถึง คุณอาหรือคุณน้าที่เป็นเพศหญิงเท่านั้น ซึ่งเพิ่มความชัดเจนให้กับบทแปล

ชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตการปกครอง (จังหวัด เขต อำเภอ ตำบล) ของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการแปลที่เหมือนกันคือ **การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ชื่อสถานที่และแปลตามความหมายของคำเป็นหลัก** นอกจากนี้ยังพบวิธีการอื่นๆ เช่น การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์โดยละส่วนอธิบายในวงเล็บ หรือ มีการละบางส่วน (ในกรณีที่สถานที่นั้นไม่ได้มีผลกระทบต่อนิเวศหลักของวรรณกรรม ผู้แปลสามารถละไว้โดยการไม่แปลทั้งหมดหรือไม่แปลบางส่วนได้) ยกตัวอย่างเช่น 湘南 (相模湾の沿岸地方) → โซน ในส่วนของคำที่บ่งบอกเขตการปกครอง 郡県区市 พบว่า ผู้แปลทั้งสองคนแปลแตกต่างกันในบางคำ กล่าวคือ ฉบับแปลของ บุชบา บรรจงมณี แปลคำว่า 郡 → ตำบล ส่วนกำชัย ลายสมิต แปลคำว่า 郡 → อำเภอ โดยข้อมูลจาก j-doradic (ม.ป.ป.). ระบุนว่า 郡 คือ อำเภอหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต) เป็นชื่อเรียกเขตปกครองในญี่ปุ่น ยกตัวอย่างเช่น 名取郡 → อำเภอเนะทริ 香取郡 → อำเภอคาโทริ และนอกจากนี้ยังพบว่า ผู้แปลทั้งสองคนมีการแปลคำว่า 村 แตกต่างกัน กล่าวคือ ในฉบับของ บุชบา บรรจงมณี แปลคำว่า 村 → หมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายตรงตัว ซึ่งในบริบทของเนื้อเรื่อง 村 ในกรณีนี้ หมายถึง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทหนึ่งในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเขตการปกครองที่ขึ้นกับอำเภอ ดังนั้นในฉบับของ กำชัย ลายสมิต จึงให้คำแปลของคำว่า 村 → ตำบล ซึ่งถือเป็นเขตการปกครองย่อยของอำเภอ ยกตัวอย่างเช่น 秋保村 → ตำบลอะคิฮิ 中井村 → ตำบลนาากาอิ

ชื่อสถานที่เฉพาะอื่นๆ ของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการแปลที่เหมือนกันคือ **การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ชื่อสถานที่เป็นหลัก** และหากเป็นคำที่เป็นชื่อภาษาต่างประเทศ ก็จะมีวิธีการแปลโดยยืมคำจากภาษาต่างประเทศ ยกตัวอย่าง เช่น メモリアルホール → เมมโมเรียลฮอลล์ レイテ島 → เกาะเลเต นอกจากนี้ ยังมีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมชื่อสถานที่เฉพาะอื่นๆ ที่น่าสนใจคือ คำว่า 両国国技館 พบว่าผู้แปลทั้งสองใช้คำแปลที่ต่างกัน โดยในฉบับของ บุชบา บรรจงมณี แปลว่า 両国国技館 → สนามกีฬาแห่งชาติเรียโคคุ ซึ่งเป็นการแปลโดยใช้ความหมายที่กว้างกว่า ในขณะที่ฉบับของกำชัย ลายสมิต แปลว่า 両国国技館 → โรงศิลปะการต่อสู้แห่งชาติเรียโคคุ ซึ่งเป็นการแปลแบบตรงความหมาย ผู้วิจัยคาดว่า ในฉบับแปลของบุชบา บรรจงมณี ใช้คำศัพท์ที่กว้างกว่าเนื่องจากคำศัพท์นี้น่าจะเป็นที่คุ้นเคยและนิยมใช้ในวัฒนธรรมไทยเพื่อให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพลักษณ์ของสถานที่นั้นได้ง่ายมากขึ้น ในขณะที่ฉบับของ กำชัย ลายสมิต มีการแปลแบบตรงความหมายโดยแปลว่า ‘โรงศิลปะการต่อสู้แห่งชาติ’ ซึ่งอาจเป็นคำที่ไม่ค่อยนิยมใช้ในไทย อย่างไรก็ตาม ในฉบับแปลของกำชัย ลายสมิต สามารถรักษาความเป็นวัฒนธรรมของต้นฉบับเอาไว้ และยังพบว่า ผู้แปลทั้งสองคนมีการแปลคำว่า グラム島 ต่างกัน โดยในฉบับของ บุชบา บรรจงมณี グラム島 → กาม โดยไม่ได้ใส่คำขยายว่า ‘เกาะ’ และละคำอธิบายเพิ่มเติม เนื่องจากเกาะดังกล่าวน่าจะเป็นที่รู้จักของคน

หม่มากอยู่แล้ว และคำอธิบายเพิ่มเติม แม้จะถูกตัดออกไปก็ไม่ได้มีผลต่อความเข้าใจเนื้อเรื่องของผู้อ่านที่มีต่อวรรณกรรม

ชื่อสิ่งของ ของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการแปลที่เหมือนกันคือ การแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์สิ่งของและเติมวลีหรือคำเพื่ออธิบายเพิ่มเติม เช่น 印鑑^{いんかん} → ตราอึงคัง แทนที่จะแปลทับศัพท์ว่าอึงคัง แต่มีการเพิ่มคำว่า ‘ตรา’ เข้าไปที่ส่วนหน้าของคำศัพท์เพื่อระบุว่าเป็นสิ่งของชนิดนี้เกี่ยวข้องกับตราประทับหรือสัญลักษณ์ ในส่วนของการแปลชื่อสิ่งของ ผู้วิจัยพบว่า ชื่อสิ่งของบางประเภทผู้แปลทั้งสองมีการใช้วิธีการแปลที่แตกต่างกัน โดยในฉบับของบุชบา บรรจงมณี จะใช้คำที่กว้างว่าในการแปลโดยไม่ค่อยกล่าวถึงชื่อเฉพาะ เช่น ふれ太鼓^{だいこ} → กลอง (กลองฟุระโดโกะ) 着物^{きもの} → เสื้อผ้า (ชุดกิโมโน) 下駄^{げた}の鼻緒^{はなお} → สายเชือกกรองเท้า (สายเชือกกรองเท้าเกียะ) ซึ่งในกรณีนี้อาจทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย แต่วิธีนี้จะทำให้วัฒนธรรมของต้นทางหายไป ด้วยเนื่องจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน เช่น หากพูดถึงเสื้อผ้าโดยไม่ได้ระบุว่าเป็นชุดกิโมโน ผู้อ่านอาจคิดภาพลักษณ์ถึงเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ต หากพูดถึงกลองอาจจินตนาการไปได้ว่าเป็นกลองที่มีลักษณะเหมือนกับกลองทั่วไปในประเทศไทย

ชื่ออาหารของ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการแปลที่เหมือนกัน ได้แก่ การแปลถอดเสียงทับศัพท์ชื่อขนมเป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่น 味噌^{みそ} → มิโสะ 切りもち^{きりもち} → ขนมโมจิ ในส่วนของการแปลอาหาร ผู้วิจัยพบว่า ชื่ออาหารบางประเภทผู้แปลทั้งสองมีการใช้วิธีการแปลที่แตกต่างกัน โดยในฉบับของบุชบา บรรจงมณี หากชื่ออาหารที่ปรากฏเป็นชื่อขนม จะมีการเติมคำว่า ‘ขนม’ เอาไว้ด้านหน้าของชื่อขนมชนิดนั้น ยกตัวอย่างเช่น 切りもち^{きりもち} → ขนมโมจิ おしろこ^{おしろこ} → ขนมชิรุโคะ และ おはぎ^{おはぎ} → ขนมโอะสะจิ เพื่อเพิ่มความชัดเจนให้กับคำศัพท์ที่ปรากฏว่าเป็นชื่อของขนม แต่ในฉบับของกำชัย ลายสมิต ในการแปลชื่อขนมบางชนิดจะมีการละคำว่าขนมเอาไว้และแปลทับศัพท์ชื่อขนมเพียงอย่างเดียวโดยอธิบายเพิ่มในวงเล็บแทน ยกตัวอย่างเช่น おしろこ^{おしろこ} → โอชิรุโคะ (ขนมถั่วแดงต้มใส่มิโสะ) おはぎ^{おはぎ} → โอะสะจิ (ก้อนถั่วแดงบดอัดไส้) โดยวิธีการนี้แม้จะได้มีคำขยายด้านหน้าว่าเป็นชื่อขนมก็ตาม แต่ก็สามารถทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นและจินตนาการถึงภาพลักษณ์ของขนมเพราะคำอธิบายที่ระบุไว้ท้ายชื่อขนมดังกล่าวได้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แปลทั้งสองฉบับมีการแปลคำว่า うどんの煮込み^{うどんの煮込み} โดยใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันในการแปล กล่าวคือ ในฉบับของ บุชบา บรรจงมณี ใช้คำว่า うどんの煮込み^{うどんの煮込み} → ก๋วยเตี๋ยวน้ำ และในฉบับของ กำชัย ลายสมิต ใช้คำว่า うどんの煮込み^{うどんの煮込み} → ก๋วยเตี๋ยวยำ ซึ่งในการแปลทั้งสองฉบับมีการใช้คำว่าก๋วยเตี๋ยวแทนที่จะใช้การทับศัพท์ด้วยคำว่า อุด้ง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าสาเหตุที่ใช้คำว่าก๋วยเตี๋ยว เนื่องจากช่วงเวลาในการแปลและความนิยมของวัฒนธรรมญี่ปุ่นในสมัยนั้นยังไม่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับเท่าในปัจจุบัน จึงมีการใช้ความหมายที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมปลายทางเพื่อให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพได้ง่ายขึ้น

ชื่อพืช โดยในการแปลชื่อพืช ทั้งบุชบา บรรจงมณีและกำชัย ลายสมิต มีวิธีการแปลที่ต่างกันไป โดยฉบับแปลของบุชบา บรรจงมณี ใช้วิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลี คำว่า ‘ลูก’ ลงไปเพื่อบ่งบอกว่า อะเคบิ คือลูกของผลไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและเห็นภาพได้มากกว่า

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ บุชบา บรรจงมณี และ กำชัย ลายสมิต มีแนวโน้มในการแปลที่เหมือนกัน ได้แก่ การแปลถอดเสียงทับศัพท์เป็นหลัก ยกตัวอย่าง เช่น 剣道^{けんどう} → เคนโด โดยอาจมีการการแปลโดยเพิ่มในวงเล็บหรือเชิงอรรถ ยกตัวอย่าง เช่น 床の間の間^{とこのま} → โทะโคะโนะมะ

(เชิงอรรถ-ส่วนของห้องที่เป็นหลังลึกเข้าไปในฝาผนัง มักจะใช้เป็นที่แขวนภาพบ้าง ประดับดอกไม้บ้าง) หรือเติมคำหรือวลี เช่น お盆 → เทศกาลโอบัง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การแปลชื่อบุคคล แม้ว่าต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นจะเรียกแตกต่างกันไปตามปัจจัยความสนิท แต่ผู้แปลควรแปลให้เหมือนกันทั้งเล่ม เพื่อไม่ให้ผู้อ่านสับสน

โดยปกติการเรียกชื่อบุคคลในภาษาญี่ปุ่น มักจะเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยด้านความสนิท กล่าวคือ กรณีที่ไม่สนิทกันมักจะเรียกโดยใช้นามสกุล กรณีสนิทกันมักจะเรียกโดยใช้ชื่อ และกรณีที่สนิทกันมาก บางครั้งจะเรียกด้วยชื่อเล่น แต่จะจากการวิเคราะห์การแปลคำเรียกชื่อบุคคลพบว่า ผู้แปลแปลโดยคำเรียกชื่อแบบเดียวกันทั้งหมด เช่น ในต้นฉบับแม้จะใช้คำว่า 信ちゃん ผู้แปลไม่แปลว่า โนบู หรือโนบูจัง แต่แปลโดยใช้คำว่า “โนบูโกะ” ซึ่งเป็นชื่อที่ปรากฏในเนื้อหาก่อนหน้า เนื่องจากผู้แปลต้องการแปลชื่อบุคคลให้เหมือนกันทั้งเล่ม เพื่อไม่ให้ผู้อ่านสับสน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เนื่องจากในการศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม โดยศึกษากลวิธี การแปลที่นักแปลมืออาชีพนิยมใช้ 2 ฉบับ ทั้งบทแปลที่เน้นวัฒนธรรมในภาษาปลายทางเป็นหลัก ของบุชา บรรจงมณี และบทแปลที่เน้นวัฒนธรรมในภาษาต้นทางเป็นหลักของกำชัย ลายสมิต ดังนั้น นักแปลมือใหม่สามารถเลือกนำแนวทางการแปลทั้ง 2 ฉบับ ให้เหมาะสมกับงานแปลตนเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรเพิ่มการวิเคราะห์บทแปลโดยนำแนวคิดการแปลแบบกลมกลืน (Domestication) และการแปลแบบแปลกต่าง (Foreignization) ให้เป็นรูปกระทำมากขึ้น อาจสร้างตารางเปรียบเทียบและกลวิธีที่ปรากฏว่าเป็นการแปลแบบกลมกลืนหรือการแปลแบบแปลกต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- จินดาพร พินพงทรัพย์. (2561, กันยายน-ธันวาคม). กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยเป็นภาษาจีน. วารสารวิชาการสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(3), 1471-1491.
- ฐิติพร เขียวมณีวงศ์. (2553). การศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการแปลการเล่นคำ ในเรื่อง Alice Adventure In Wonderland จากสำนวนการแปลของ แก้วคำทิพย์ ไชย และรัชชา เรื่องศรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทาคางิ, โทชิโกะ. (2546). กระต่ายแก้ว (ฉบับใหม่), กำชัย ลายสมิต, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: รู้แจ้ง. _____ . (1987). กระต่ายแก้ว, บุษบา บรรจงมณี, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: รู้แจ้ง.
- สมเกียรติ เชวงกิจวงษ์. (2556, ตุลาคม – 2557, มีนาคม). กลวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรม ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย. วารสารญี่ปุ่นศึกษา, 30(2), 103-117. _____ . (2561). แนวคิดและเทคนิคการแปลญี่ปุ่น-ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- J-doradic. (ม.ป.ป.). 群. แปลชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ สืบค้น ตุลาคม 10, 2566, จาก <https://j-doradic.com/?search=Position=searchBetween&q=%E9%83%A1>.
- Takagi, T. (2005). Garasu no Usagi. n.p.: Kin no Hoshi-sha Fore Bunko.

